

gedurig voor. En dan moet er wel op gelet, dat het schrift aan den wand niet alleen zegt, dat Belsasar's jaren geteld zijn, die door Gods beschikking vaststaan, maar ook ten andere, dat de telling van die jaren nu ten einde loopt, *zeijl ze volend zijn*. En zoo nu is het ook met de twee volgende woorden. *Tekel* is een woord dat in het Hebreuwsch zich van tweeërlei wortel laat afleiden, zonder dat er verschil in de schrijfwijze is. Ge kunt dat *Tekel* nemen als afvloeiend van *Takal*, dat *wegen* beteekent, maar ge kunt het ook nemen als afgeleid van *Kalal*, en dat beduidt niet wegen, maar *licht zijn*. Met het oog op die spelling in de schrijfwijze van het woord zegt nu Daniel, dat de betekenis er van voor Belsasar is, dat hij vooreerst nu *gewogen* is door het Goddelijk oordeel in zijn conscientie, maar ook ten andere, dat nu zijn gewicht *te kort schoot*. «Gij zijt, zooals vers 27 het uitsprekt, in weegschalen gewogen, maar te licht bevonden». Eigenlijk zou dus ook hier moeten staan: *Tekel, Tekel*, hetzelfde woord tweemaal, doch naar Oostersch taalrecht behoeft dit niet. Dit dubbele toch was reeds in het *Ment, Ment* aangeduid. Hier was daarentegen geen herhaling noodig. Die tweeërlei zin lag er vanzelf in. En niet anders is het met het derde woord *Pharim*. Dit *Pharim* komt van een stem *Pers*, en beteekent: *geleed*, d.w.z. uw Babylonisch rijk neemt een einde, en in de tweede plaats, die einde zal aan het Babylonische rijk worden toegebracht door de *Pers*, aan wier naam van zelf het woord *Pers* herinnerde.

Zoo had God zelf dit oordeel over Belsasar en zijn Rijk op den wand van zijn Paleis geschreven, en zoo had diezelfde God ook zijn woord door Daniel doen uitleggen. Tegenover den tegenden hoorn, waarmee Belsaar het had aangedurfd, om den God van Israël voor zijn Rijks grooten tot een bespotting te maken, zonder iets van het fijne gevoel, waarmee Nebucadnezar nog altoos het heilige van Israël ontzag en geëerd had, en wel zoo, dat zelfs alder berouw bij deze overmoedigen aarander van Gods deuren was uitgesloten, moest er een nits sparend, moest er een onmiddellijk oordeel volgen, en het was deze tegenzet, als we ons zoo mogen uitdrukken, die in dit schrift op den muur was aangekondigd, en die vlak daarop aan Evil-Merodach persoonlijk, en niet lang daarna door Darius den Meder en Cyrus den Pers aan heel het Babylonische rijk vervuld is. Zoo gevoelt men hier reeds, hoe we te doen hebben met een gestadig voortgaand proces. Wat den toestand beheerscht, is de volstrekte antithese tusschen de onheilige wereldmacht, gelijk het Paganisme, d.z. de heidensehe grootmachten die een wereldrijk wilden opbouwen, en die geheel andere heilige wereldmacht, gelijk die door God alleen gebouwd werd en nog wordt, in Abraham's roeping, in Christus geboorte te Bethlehem, en straks in de wederkomst van Christus op de wolken. Dit proces nu schrijft en zwenkt tot al scherper antithese voort. Eerst is het in Nebucadnezar een nog voor berouw en inkeer vatbare Godloochenaar. Bij Nebucadnezar kan de Openbaring zich nog keer op keer aansluiten aan wat ten slotte in zijn conscientie om redding roept. Maar in Belsasar zijn zoon is de antithese reeds tot kwetsenden spot en groven hoorn ontard. Vandaar over Belsasar of Evil-Merodach, al naar ge hem noemen wilt, een nits meer sparend oordeel, aanstonds uitlopend op zijn vermoordening en op den ondergang van zijn Rijk.

Dr. A. K.

„Laat ons hem slaan met de tong”.

Toen zeiden zij: Komt aan, laat ons gedachten tegen Jeremia denken; want de wet zal niet vergaan van den priester, noch de raai van den wijze, noch het woord van den profeet. Komt aan, en laat ons hem slaan met de tong, en laat ons niet luisteren naar eenige zijner woorden.

Jeremia 18: 18.

II.

Bij lof en aanbidding: gewogen *we*, veelal van onzen mond of van onze keel; in de Psalmen Israels daarentegen is het telkens *wee de tong*, die God verheerlijkt.

Zoo heet 't in 't slot van Psalm 71: «Mijne lippen zullen juichen wanneer ik U zal psalmzingen, en mijne ziel die Gij verlost hebt. Ook zal mijne tong Uwe gerechtigheid den ganschen dag uitspreken.» In Psalm 51 zijn 't de mond, de lippen en de tong die roemen zullen. Zoo toch heet 't daar: «Heere, open mijne lippen, zoo zal mijn mond Uwe lof verkondigen», maar voorop gaat de betinging: «Zoo zal mijne tong Uwe gerechtigheid vrolijk roemen». Niet anders is 't in Psalm 35: 28, waar David 't uitruft: «Zoo zal mijne tong vermelden Uwe gerechtigheid en Uwe lof den ganschen dag.» Evenzoo in Psalm 66: 16: «Komt, hoort toe, gij allen die God vreest. Ik riep tot Hem met mijnen mond, en Hij werd verhoord onder mijn tong.» En nogmaals in Psalm 126: 2, waar we het juichen beluisteren: «Toen werd onzen mond vervuld met lachen, en onze tong met gejuich. Toen zeide men onder de Heidenen: De Heere heeft groote dingen aan hen gedaan.»

Nu kunnen ook wij vanzelf gelijke uitdrukkingen bezigen, en uit 't psalmzingen ging 't spreken van de tong bij lofverhefing, vaak ook bij ons door; maar anders zingen we met onze keel, met onze lippen, of in 't geheel met onzen mond, en komt 't bij ons niet op, zoo bijzonderlijke van de tong melding te maken. Daar zulks nu bij Israël ongedwongen en vanzelf bij hun jubel in hun lofzang opkwam, ziet men hoe veel sterker de Israëliet er op was aangelegd, om niet geheel het samenstel van zijn hooger staande leden zich tot zijn God op te heffen. Men voelt zoo, hoe bij den Israëliet heel zijn persoon, niet enkel inwendig — dus wat de ziel aangaat — maar ook in 't uitwendige, meetijde

en mee zich bewoog bij het loven en aanbidden van Jehova. Het ging bij den Israëliet niet maar in stille ruste toe, als bij zijn God verheerlijkte, maar heel zijn persoon maakte er bij in beweging. Het was een jubelen van ziel en lichaam beide, als hij in hooge verrukking Jehova zijn aanbidding mocht toetsen.

Niet maar een deel van zijn wezen, heel zijn wezen moest zijn God toeschrijven, en het was daarom, dat niet alleen de mond en de lippen die meer uitwendig waren, maar ook de tong als het ware de aandacht tot zich trok. De tong is bij onze spraakorganen hetgeen in inwendig is en zich beweegt, en juist door deze beide tot uiting te brengen, treedt daarom de tong zoo telkens op den voorgrond.

Dit vermogen nu om met heel ons wezen in lof en aanbidding te kunnen naar buiten treden, is niet iets dat we onszelven hebben eigen gemaakt, maar dat door God zelf, opdat we Hem verheerlijken zouden, in ons gelegd is. 't Vogelheer onderwijst ons hierin.

Als de nachtegaal of de leeuwerik zingt, gevoelen we aanstonds, hoe hierin iets God-verheerlijkends ligt, en we kunnen 't deze zangers onder het vogelheer benijden, dat hun zulk een gave van prachtzang gegeven is. Maar wie zal nu zeggen, dat de nachtegaal zelf zich aan 't zingen geest heeft, en de spreuk niet, omdat de nachtegaal meer dan de spreuk God vreest. Als in den vroege morgen de leeuwerik omhoog stijgt, en zijn morgenzang zoo bezielend doet weergalmen, wie denkt er dan aan, hierin een Godsdrucht te eeren, die aan den leeuwerik eigen zou zijn en die de zwaluw, toch ook zulk een keur-vogel, zou missen.

De leeuwerik en de nachtegaal zingen beide, omdat God zelf hun den zang in de borst indreef bij hun schepping, en zoo andere vogelen, gelijk kraai of raaf, de gave van al zulk heerlijk geluid geven missen, en veel meer door hun krasen met de keel u afstoeten, dan ligt dit niet aan dit dier, alsof de eene vogel vroem en de andere vogeloor goddeloos zou zijn, neen, dan 't is God zelf, die den zang tot zijn lof onder het vogelheer verdeeld heeft, hem aan den eenen gaf en aan den anderen onthield.

Gaat ge nu van het vogelheer op de menschenwereld over, dan is ook hier zeker creatuurlijk onderscheid. Aan den een is een heerlijke rangstem verleend, en de ander mist dat voorrecht somtijds geheel. Maar over het geheel genomen, is toch aan alle menschenkinderen de gave om mee te zingen, verleend. Naar Scheppingsraad moet de lofzang voor den Almachtige uit heel het koor van Zijn menschenkinderen voor Hem opstijgen.

Waar dan ook elken morgen en elken avond, uit alle oord, in grooter of uit kleiner kring, het lied der aanbidding Gods wordt opgedragen, geschiedt er niet iets, dat wij menschen hebben uitgedacht, en dat door ons zelf verzonnen zou zijn, maar dan grijpt niet anders plaats, dan 't geen God zelf gewild heeft, en wel iets waarvoor Hijzelf als Schepper der instrumenteering in den mensch gelegd heeft. En zulks met tweeërlei doel. Eenerzijds, omdat onze lofsang en jubel voor God onze stemming heilig bezielen kan, maar ook ten andere omdat 't God beleeft heeft en in den zang van enkele vogels, maar veel meer toch uit zijn menschenkind zich, het lied des lofs en 't Amen der gebeden te doen toekomen.

Loft en aanbidding zijn er volstrekt niet enkel om ons heilig te stemmen, maar wel waarlijk ook, omdat 't God behaagt daarin lust te hebben, en daaraan een welgevallen te nemen.

Ons is de tong daarom wel met de dieren gemeen, maar toch heel anders dan aan de dieren gegeven. Voor verreweg de meeste dieren is de tong niet anders dan een middel om het voedsel tot zich te nemen, of ook om hem jongen een blijk van teederheid te geven, en het zijn slechts zeer enkele dieren, die gesegd kunnen worden met hun tong en mond iets schoons te kunnen uiten. Het is zoo wonder, hoe de hond zijn trouw in zijn geluid uit, en hoe het blaas van het lam u vertoert. In al den samenhang van de geluiden, die de dierenwereld in allerlei schakering voortbrengt, schuilt een wereld van wonderen, die veel rijker schittert dan verreweg de meesten onder zich dit indenken. Maar toch is de zang, waarvan we zelf voelen, dat er iets God-verheerlijkends in ligt, bij de dieren niet dan zeer hooge uitzondering. En bij vergelijking voelt gij aanstonds, hoe eerst bij den mensch de van God gegeven bestemming uitkomt, dat onze geluidsorganen een eigen dienst zouden verrichten in den jubelenden zang, die onzen God verheerlijkt.

Voor *vieler* gebruik heeft het kind des menschen de tong ontvangen. De tong werkt mede in den ademtocht, in onze voeding, in onze gewaarwording, in ons spel, en in zooveel meer, maar toch bereikt onze tong 't hoogste van haar bestemming eerst dan, als ze zich leent om met keel en lippen saam, ja zelfs met onzen geheelen mond, even als die Engelen daarboven oren jubel van lof en aanbidding Gode te doen toekomen.

En nu is dit het zoo pijnlijke, dat terwijl God de Heere ons deze prachtige bewerkte tong van tong, mond en lippen gemaakt heeft, om de hoogste uiting des menschen tot Zijn lof en aanbidding te bekwamen, er helaas op de tien, men mag wel zeggen, zoo telkens zes worden gevonden die des morgens opstaan, en des avonds zich weder te ruste leggen, zonder dat de tong die God hun tot Zijn eere schonk, ook maar een toon-hulp uitbrengen, die in lof en aanbidding voor onzen God tuiting.

Dr. A. K.

Amsterdam, 1° Dec. 1916.

Feller dan in de beide voorgaande winters woedt ditmaal de strijd op de slagvelden van Europa voort. Van een positie-oorlog, waarbij nu en dan slechts een kleine aanval geschiedt, om den tegenstander niet te laten indommelen in zijn welverschenen loopgraven, is thans geen sprake. Er wordt, behalve aan de grenzen van Rusland, dat na zijn krachtig offensief in Gallicie thans vrijwel tot uitputting schijnt gekomen en niet eens in staat bleek het benarde Rumene bijtijds ter hulp te smellen, op alle punten meemens gevochten. Al hebben de Novemberregens de loopgraven in het laaggelegen Sommegebied in slijkpoelen veranderd, de Fransche en Engelsche legers gaan onvermoeid voort met hun pogen om door den ijzeren ringmuur, door Duitschland in het vijandelijk gebied opgetrokken, heen te breken. En al heeft de sneeuw de bergen bedekt, Hindenburg's troepen trokken zeggenvoerend over de Karpathen de vlakke van Wallachie binnen, het Italiaansche leger geeft den kamp op het Karstplateau niet

op en het Ententeleger in Macedonie, na Monastir veroverd te hebben, poogt de Bulgaren van de omliggende hoogten te verdrijven om in Servie binnen te dringen.

En niet alleen dat zoo, trots de belemeringen van den winter, het krijgsbedrijf op de slagvelden met onverwachte woede wordt voortgezet, maar ook de volkeren achter het front spannen zich tot het uiterste in om voor den veldtocht van het volgende jaar een macht te kunnen ontwikkelen als nog nooit te voren. Duitschland voert den oconomischen dienstplicht in en stelt daarmee heel het volksleven in dienst van den oorlog. In Engeland wil men tot den laatste beschikbare man naar het front zenden, om door troepenmeerderheid de overwinning op den tegenstander te behalen. En in Frankrijk werkt men met koortsachtigen ijver in de munitiefabrieken, om wat men aan manschappen te kort komt, door oorlogsmateriaal te vergoeden. Het is, alsof de oorlogvoerende natie voelen, dat het zoo niet langer voortduren kan. Het sociale leven wordt geheel ontwricht. Handel en nijverheid staan stil. De schuldenlast is al zoo hoog, dat niemand weet, hoe na den oorlog die last zal te dragen zijn. De nood aan levensmiddelen en brandstoffen doet zich al nijpende gevoelen. En de offers aan menschenlevens zijn zoo reusachtig groot, dat langer voortzetten van den oorlog op een vernietiging der volkskracht zou uitloopen. In stechter van tot een eervolven vrede te komen, die thans zeer wel te verkrijgen ware, wil men nog eens in het komende jaar alle kracht in het werk te stellen om tot een beslissenden slag te komen, waardoor men de macht van den vijand te vernietigen hoopt, om hem dan een vrede te dicteeren, waarbij alle winstalleen teneigen bate komt. Of bij die komende worsteling ook ons land gespaard zal worden, is een vraag, die wel ernstige zorg mag baren. Er zijn tekenen, die er op wijzen, dat het gevaar voor ons volk er toe dan afneemt. En dat de groote Mogendheden, wanneer haar eigen belang dat medebrengt, geen vrijheid of zelfstandigheid van de kleine volken ontzien, heeft het voorbeeld van België en Griekenland maar al te droef geleerd.

Maar meer nog dan die bezorgdheid voor ons eigen vaderland, stemt de gruwel van dezen oorlog, waarbij Christen-natieën elkan-der uitmoorden, het hart tot steeds dieper droefheid. Indien er nog een hooger motief rijst dezez wereldoorlogschool, dan zouden de ontzettende offers aan goed en bloed niet te vergeefs gebracht zijn. Maar ieder weet, dat het niet zoo is. Trots de schelklinkende leuzen van het opkomen voor gerechtigheid en vrijheid, voor het lot der kleine natieën, voor het heilig houden van verdragen en het verbieden van het volkenrecht, gaat de strijd om niets anders dan om de vraag, wie de hegemonie in Europa uitoefenen zal. Dat is de zondige hartstocht, die de volkeren tot dezen oorlog gedreven heeft en die tot het bitter einde hen volhouden doet. Wat baat het, of in Duitschland, in Frankrijk, in Engeland en in Italië al enkele stemmen opgaan, die op staking van den oorlog aandringen, omdat het volk den te awaren last schier niet meer dragen kan, zoolang een oorlogszuchtige pers door opsittende taal den volksgeest vergiftigt en regeringspersonen het land afreizen om tot voortzetting van den oorlog het volk aan te zetten?

Zoo naderen we onder de donkerste vooruitzichten ons Kerstfeest, dat op nieuw den Engelenzang uit Efrata's velden, het Eere zij God in den hooge, vrede op aarde, in den menschen een welbehagen, over de aarde zal doen klinken. En al weten we, dat dit alles in hoog geestelijken zin is bedoeld en het kindeke van Bethlehem die eere aan God heeft toegebracht, dien vrede in de harten heeft uitgestort en dat welbehagen Gods in menschen heeft geopenbaard, toch schrijft 't het hart en vloekt het tegen dien Engelenzang in, wanneer nu, nadat bijna twintig eeuwig Christus' Kerk bestaan en over de volkeren geheerscht heeft, in ste van dien vrede op aarde, de schriklijkste oorlog onder de Christennatieën gezien wordt, een oorlog waarbij het welbehagen in den mensch schier tot een bespotting schijnt geworden en de diepste aandrif niet de eere Gods, maar alleen eigen machtsverheffing is.

Herziening der Statenvertaling.

Naar de *Standaard* meedeelt, is de Commissie, aan wie de Synode opdroeg de Kerken te adviseeren over de wenschelijkheid en mogelijkheid van een herziening onzer Statenvertaling, tot de volgende conclusies gekomen:

«Dat een nieuwe vertaling of eene herziening, niet in dien zin noodzakelijk is te achten, als zou de Statenvertaling aan de gemeente het Woord Gods onthouden; dat echter taal en stijl der Statenvertaling ten deele zijn verouderd, en er bovendien op het gebied der Schriftuitlegging allerlei zaken een vernieuwing van kennis is verkregen, die het mogelijk maakt de H. Schrift op verschillende plaatsen beter te vertalen, maar dat er voor een nieuwe vertaling of een herziening nog allerlei voorbereid dienst verricht te worden.

In verband met deze conclusie wordt de Synode geadviseerd, niet zelve het initiatief te nemen tot een nieuwe vertaling of herziening, maar de wenschelijkheid uit te spreken, dat deskundigen binnen den kring van de Gereformeerde Kerken, zoo mogelijk in overleg met elkan-der, den voor deze zaak noodigen voorbereid ter hand nemen of voortzetten.

Natuurlijk dient de publicatie van het rapport zelf te worden afgewacht, voordat we over dit advies ons oordeel kunnen uitspreken. Want om deze conclusies te beoordeelen, zal ook kennis moeten genomen worden van de gronden, waarop dit advies rust.

Reeds thans kan echter gezegd worden, dat deze conclusies, wanneer de mededeeling in de *Standaard* althans juist is, met voorzichtigheid zijn gesteld. Het is goed, dat de Commissie duidelijk heeft uitgesproken, dat de voorstelling, alsof door gebrekkigheid van onze Statenvertaling het Woord Gods aan de Gemeente onthouden zou worden, onjuist is. De ongerustheid, die gewekt was bij de gemeente door sommiger al te scherpe kritiek op onze overzetting, zal daardoor weggenomen worden. Trouwens, wie de Engelsche vertaling, die nog altoos door het Britsche Bijbelgenootschap wordt uitgegeven en bij de Engelsche Kerk in gebruik is, met onze Statenvertaling vergelijkt, zal zien, hoe bijna gelijkluidend beide vertalingen zijn. En waar de Commissie toch, op de door haar aangegeven gronden, erkent, dat de herziening onzer Statenvertaling op den duur wenschelijk is, is het wijs, dat de Synode voor overhaasting waarschuwt, door haar te wijzen op den belangrijken voorarbeid, die hiervoor nog te verrichten valt, en daarom de Synode afraadt zelve het initiatief tot zulk een herziening te nemen, maar alleen door haar de wenschelijkheid wil uitgesproken zien, dat deskundigen aan dezen voorarbeid zich wijden.

Tegen dit laatste kan zeker niemand bezwaar hebben. Het is de weg, die ook reeds door de *Standaard* aangewezen was. Laat eerst door deskundigen uit onzen kring onderzocht worden, in hoeverre de voorarbeid, die voor zulk een verbeterde vertaling noodig is, reeds als afgeloopen kan beschouwd worden, en laten zij dan beproeven, of het hun gelukt een zoodanige herziening van onze Statenvertaling of desnoods een nieuwe vertaling te leveren, die niet alleen wetenschappelijk nauwkeurig is, maar ook het Woord Gods in een daarbij passende vorm ons biedt. Blijkt het, dat zulk een nieuwe vertaling of herziening van de Statenvertaling bij ons volk er ingaat en aan de geestelijke keur voldoet, dan is er voor de Synode eerst ooraak om de vraag onder de oogen te zien, in hoeverre zulk een nieuwe vertaling ook het kerkelijke stempel ontvangen kan.

De doopsformule.

Niet streng genoeg kan het worden afgekeurd, wanneer enkele predikanten er behagen in vinden de doopsformule, die van den aanvang af door heel de Christelijke Kerk gebruikt is geworden, eigenmachtig te veranderen. De doop is niet het sacrament van een of anderen predikant, zelfs niet van een bepaalde Kerk, maar is een katholiek sacrament, waarvan de geldigheid door elke Christelijke Kerk over en weer erkend wordt, wanneer die doop naar de instelling van Christus is bediend. Alleen de Wederdoopers hebben die algemeene erkenning van den doop verbroken, door degenen, die als kind gedoopt waren, weder te doopen. Maar dit is dan ook de eenige uitzondering. Juist omdat men van allen wederdoopten zoo diep afkeerig was, heeft men den doop, ook al was deze in een andere kerk bediend, niet willen herhalen. En juist in die erkenning van den doop kwam de geestelijke eenheid van de Christelijke Kerk nog uit.

Juist daarom echter is het zoo ergerlijk, wanneer sommige predikanten zich de vrijheid veroorloven, bij de bediening van den doop een formule te gebruiken, waardoor de geldigheid van den doop in twijfel kan getrokken worden. Natuurlijk is dat niet bedoeld in dien zin, alsof voor ons de wettigheid van den doop aan het letterlijk uitspreken van de algemeene gebruikelijke doopsformule hangen zou. In de Roomsche Kerk is dat wel zoo, en kan zelfs een onwillekeurige vergissing bij het uitspreken der formule den doop ongeldig maken. Daartegen is onze Gereformeerde Kerk steeds en terecht opgekomen. Een magische kracht, zit in het uitspreken van de doopsformule niet, en een letterlijk voorschrift, welke woorden bij de bediening van den doop gebruikt moeten worden, hebben noch Christus, noch de Apostelen ons geschonken. Wat in Mattheus 28 ons voorgeschreven wordt, is niet, met welke formule de doop moet bediend worden, maar wat de Christelijke doop is; het is een doopen in den naam des Vaders, des Zoon en des Heiligen Geestes. Zelfs wezen onze Theologen er terecht op, hoe in de Handelingen der Apostelen meermalen sprake is van een doopen in den naam van Jezus Christus. En al laten we in 't midden, of hiernaar bedoeld is, dat deze doop bediend werd met het uitspreken van de woorden: Ik doop u in den naam van den Heere Jezus Christus, toch is het zeker waar, dat een doop, met deze woorden bediend, daarom nog niet als ongeldig zou moeten beschouwd worden. In den doop in den naam van Jezus Christus kan toch wel degelijk de erkenning liggen, dat de doop ons in de gemeenschap brengt niet alleen met Christus, maar ook met den Vader en den Heiligen Geest, omdat Christus als Middelaar de gemeenschap met den Vader ons ontsluit en door Hem de Heilige Geest ons wordt geschonken. Geheel anders echter komt de zaak te staan, wanneer zulk een eigenmachtige verandering van de doopsformule blijkbaar geschiedt om de bejelden van de Drieëenheid, die Christus zelf tot grondslag van den Doop gemaakt heeft en zonder welke geen Christelijke doop denkbaar is, te ontkennen. Wanneer een modern predikant doopt in den naam van geloof, hoop en liefde; of een voorganger van een andere secte in den naam van den Vader en den Zoon alleen, maar den Heiligen Geest daarbij opzettelijk weglaat, dan houdt zulk een handeling op een Christelijke doop te zijn. Want het doopen is niet alleen maar het uitstorten van enkele druppelen water op iemands voor-

hoofd, onverschillig in wiens naam men dit doet, maar een doopen in den naam des Vaders, des Zoon en des Heiligen Geestes. Juist daarom heeft de Christelijke Kerk van de vroegste tijden af, zooals uit de Didache blijkt, bij den doop de formule gebruikt: Ik doop u in den naam des Vaders en des Zoon en des Heiligen Geestes, omdat in deze formule de beteekenis van den Doop het zuiverst tot uitdrukking kwam. Zelfs het vervangen van deze door heel de Kerk aangenomen formule door de woorden: Ik doop u in den naam van Jezus Christus, kan daarom niet anders dan afgekeurd worden. Niet omdat deze formule op zich zelf den doop ongeldig zou maken, maar omdat daardoor twijfel aan de wettigheid van zulk een doop gewekt wordt. Geloofd de predikant die zulk een doop bedient, aan de Drieëenheid, dan is er voor hem geen enkele reden, waarom hij van de algemeene gebruikelijke formule afwijken zou. Maakt hij toch gebruik van een afwijkende formule, dan doet dit het vermoeden opkomen, dat zijne bedoeling is, om daarmee uit te spreken, dat hij in de Drieëenheid niet gelooft. En indien dit metterdaad het doel van de verandering was, dan zou zulk een doop van zelf niet als een Christelijke doop kunnen worden erkend.

De kinderen des Verbonds.

XLVII.

Geheel anders staat het met het tweede voorbeeld, waarop men zich wel beroepen heeft, met den profeet Jeremia.

Beluisterden we bij David en den dichter van Psalm 71 een uiting van hun persoonlijk geloofsleven, van hun verborgen omgang met God; roemen ze er in, dat God reeds van hun eerste ontstaan af met de teerste liefde hen droeg en dat ze door Zijne genade van hun vroegste jeugd af op Hem vertrouwd hebben; en ligt in dit woord daarom de rijkste vervulling van de belofte Gods, dat Hij de «God van ons zaad» is; bij Jeremia is hiervan geen sprake. In het eerste hoofdstuk zijner profetie, waarin Jeremia ons verhaalt, hoe God de Heere hem riep tot profeet, deelt hij mede, hoe het eerste woord, dat God tot hem sprak, dit woord was, «Eer Ik u in moeders buik formeerde, heb Ik u gekend: eer gij uit de baarmoeder voortkwam, heb Ik u geheiligd: Ik heb u den volken tot een profeet gesteld» (vs. 5). Het «Ik heb u gekend» en «Ik heb u geheiligd» slaan duidelijk op hetgeen daarna volgt, dat God «hem tot profeet had gesteld» en mogen niet anders dan in verband met Jeremia's roeping tot profeet worden verklaard. Op den klank af deze woorden aan te halen als een bewijs, dat de kinderen des verbonds van moederslijf geheiligd zijn, gaat dus niet aan. Want nog daargelaten, of het «geheiligd» hier hetzelfde zeggen wil als wat men gewoonlijk bij de kinderen des verbonds onder het «geheiligd» verstaat, d.w.z. de wedergeboorte, is het duidelijk, dat hier tot Jeremia niet als kind des verbonds, maar als den door God geroepen profeet wordt gesproken.

Wat God de Heere hier aan Jeremia zeggen wil, die nog een jongeling was, opgegroeid in het stille dorpske Anathot, en die zoo beschroomd was, dat hij de roeping tot profeet niet doest aanvaarden, is, dat God niet nu, plotseling, hem riep, maar reeds eer hij geformeerd was, hem tot dit ambt bestemd had, en eer hij geboren werd, hem had voorbereid om profeet te zijn. Het is hetzelfde, wat ook Jesaja getuigt in het 49e hoofdstuk zijner profetie: «De Heere heeft mij geroepen van den buik af; van mijner moeders ingewand af, heeft Hij mijnen naam geneld. En nu zegt de Heere, die mij zich van moeders buik af tot een knecht geformeerd heeft, dat ik Jacob tot Hem wederbrengen soude» (vs. 1 en 5). Ook hier is het duidelijk, dat de roeping, waarvan hier sprake is, niet de zaligmakende roeping Gods is, maar de roeping tot profeet, evenals het: Ik heb u geformeerd tot mijnen knecht, niet ziet op de wederbarende genade Gods, maar op de voorbereiding tot het ambt. Daarom volgt er op: «Hij heeft mijn mond gemaakt tot een scherp zwaard en mij tot een zwaaiende pijl gesteld, dien Hij in zijn pijlkoer heeft verborgen» (vs. 2). Dat dit profetische woord in den volsten en diepsten zin op den Messias slaat, is volkomen juist, maar dit neemt niet weg, dat het ook van Jesaja zelf geldt, ja, dat het in zijn ruimsten zin zelfs van alle profeten en leeraars gezegd kan worden, gelijk Calvin terecht opmerkt, wanneer hij dit woord aldus verklaart: «De vrome leeraars belijden hier, tegelijk met Christus hun hoofd, dat zij door God zijn geformeerd voor «hun ambt». Want God befigtigt en versiert steeds met de noodige gaven allen, die Hij tot het ambt roept. Zoo heeft de Vader den eengeboren Zoon verzegeld en zoo bereidt Hij ook de andere leeraars, een legitiem naar zijne mate, voor, opdat zij bekwaam zouden zijn om dit ambt te bedienen», waarbij hij dan tegelijk naar het voorbeeld van Jeremia, van Johannes den Dooper en van den Apostel Paulus verwijst. Want wat God de Heere in elk van deze voorbeelden ons leeren wil, is dat Hij zijn profeten niet neemt, *zooals Hij ze vindt*, maar dat Hij van eeuwigheid af ze gekend en voorbestemd had tot dit ambt, en daarom niet eerst na hun roeping hun de gaven schenkt voor het ambt, maar dit reeds gedaan had, toen Hij hen formeerde naar ziel en lichaam, opdat zij in de handen Gods een goed instrument zouden zijn, als Hij ze roept.

In dien zin moet dan ook het woord verstaan worden, dat God de Heere tot Jeremia sprak, toen hij hem riep tot profeet. Eerst zegt God tot hem: «Eer Ik u in moeders buik formeerde, heb Ik u gekend». Dit «kennen» beteekent hier niet een voor-

is naam men den naam des Heeren Geestes, istelijke Kerk, zooals uit de op de formule van des Vaders ligen Geestes, betekenissen van uitdrukking en de door formule door de en naam van niet anders omdat deze doop ongelijk daardoor twijfel een doop geënikant die zulk Drieëenheid, enkele reden, gebruikelijke t hij toch geënikant, dan doet, dat zijne beuut te spreken, en geloof. En oel van de ver een doop kunnen

verbonds.

het tweede wel beroepen nia. en den dichter van hun perhun verborgen is ze er in, dat staen af met en dat ze door egste jeugd af en ligt in dit vulling van de l van ons zaal en sprake, in profete, waarin God de Heere hij mede, hoe tot hem sprak, u in moeders gekend, er zij namt, heb ik u n tot een profet s u gekend, en n duidelijk op God hem tot en niet anders a's roeping tot Op den klank en als een be verbonds van gaat dus niet het geënikant, s wat men ge des verbonds aat, d.w.z. de slijk, dat hier des verbonds, roepen profet

aan Jeremia jongeling was, rijke Anathot, as, dat hij de st aanvanden, ing, hem riep, zerd was, hem en eer hij geënikant om pro, wat ook Jesaja k zijner profet roepen van den ingevand af, id. En nu zegt meeders buik af ft, dat ik Jacob (vs. 1 en 5). at de roeping, et de zaligma den de roeping heb u gefor liet zij op de, maar op de Daaron volgt d gemaakt tot t een zilveren ijlikoker heeft id profetische psten zin op en juist, maar ook van Jesaja a ruimsden zin ars gezegd kan opmerkt, wanart: De vrome k met Christus n geënikant d begiftigt en ge gaven allen, Zoo heeft de verzegeld en dere leeren, s, voor, opdat n dit ambt te gelijk naar het Johannes den el Paulus ver Heere in elk leeren wil, is mt, zooals Hij eeuwigheid af l had tot di a hun roeping er het ambt, toen Hij hen am, opdat zij ed instrument

ok het woord de Heere tot ep tot profet, eer ik u in lku gekend, niet een roep

uit weten, wat Jeremia worden zou, maar gelijk het woord zoo vaak in de Schrift gebruikt wordt, een vooruit bestemmen en bepalen. God wijst Jeremia hierna toe op Zijn eeuwige Raadsbesluit, waarin Hij van te voren Jeremia had uitverkoren om Zijn profet te zijn. Zoo wordt het door Calvijn verklaard en ook de nieuwere uitleggers geven Calvijn hierin volkomen gelijk. Jeremia's bestemming tot profet van de volken, zegt Keil, berust op een raadsbesluit, dat God genomen had vóór Jeremia's ontgans en geboorte. Want niet alleen ons bestaan en leven heeft God in Zijn Raad van te voren bepaald, maar ook ons beroep op aarde. Dat geldt van alle menschen, maar bijzonder van hen, die Hij tot buitengewone instrumenten Zijner genade heeft uitverkoren. En daarom kan ook hetgeen er op volgt: „eer ik u uit de baarmoeder voortkwaam, heb ik u geheiligd“, niet zien op de heiligmaking in zedelijk zin of de wedergeboorte, maar moet het, gelijk dit door Calvijn en op zijn voetspoor door onze Statenoverzetters terecht geschiedt, verstaan worden de afzondering en verordening tot het ambt. Dat het woord „heiligen“ metterdaad in dien zin in de Schrift voorkomt, blijkt uit Exodus 29: 44, waarheen onze Kanttekenaren dan ook verwijzen, want hier zegt God: „Ik zal Aaron en zijne zonen heiligen, opdat zij mij het priesterambt bedienen“; het is duidelijk, dat deze heiligmaking hier niet een innerlijke heiligmaking is, maar een afzondering uit het volk om Hem tot priester te zijn. Zoo nu is ook Jeremia van zijne geboorte „geheiligd“ door God, d.w.z. afgezonderd uit het volk om zijn profet te zijn.

Maar hoezeer aan Calvijn en onze Kanttekenaren moet worden toegegeven, dat dit „heiligen“ hier niet op de wijding tot het ambt, toch gaat Calvijn te ver, wanneer hij, blijkbaar op grond van het zoogenaamde parallelisme in de Hebreeuwse poëzie, dit „heiligen“ evenals het voorafgaande „kennen“ laat slaan op het eeuwige Raadsbesluit Gods, en er niet anders in ziet dan dat God van eeuwigheid af Jeremia tot profet verordeneerd had. Want nog daargelaten, dat het woord heiligen in dien zin in de Schrift nooit gebruikt wordt, dient het parallelisme in de Schrift ook niet om tweemaal dezelfde gedachte, alleen met andere woorden, uit te drukken, wat een bloote tautologie zou wezen, die beneden de waardigheid der Schrift is, maar om die gedachte nader uit te werken, te verdiepen, in een ander licht ons te doen beziën. En zoo is het ook hier. Eerst zegt God de Heere, wat Hij gedaan heeft, voordat Hij aan Jeremia te formeeren, d.i. vóór zijn ontgans, voor den eersten aanvang van zijn bestaan. Toen had God hem gekend, d.w.z. hem verordeneerd om zijn profet te zijn. En als daarna volgt: „eer ik u uit moeders schoot voortkwaam, d.w.z. eer ik geboren werd, heb ik u geheiligd“, dan moet dit laatste dus zien op een Goddelijke daad, die niet aan de ontgans, maar aan de geboorte voorafging. Toen God Jeremia formeerde, toen had Hij hem geheiligd om zijn profet te worden.

Zoo eerst komt de rijke betekenis van dit woord tot haar recht. Het „eer ik u formeerde“ dient hier niet als bloote tijdsbepaling, om aan te duiden, dat het „kennen“ Gods van eeuwigheid was, maar legt tusschen dat Raadsbesluit Gods en dat formeeren van Jeremia in moeders schoot een oorzaaklijk verband. Het is diezelfde God, die in Zijn eeuwige raadsbesluit Jeremia gekend en voorbestemd heeft om zijn profet te zijn, die Hem wonderbaarlijk geformeerd had naar lichaam en ziel in moeders schoot, en hem voorbereid had voor den dienst, waartoe Hij hem bestemd had. Zoo dient dit woord Gods tot Jeremia om hem te bemoeiden, dit hooge en heerlijke ambt dat God hem schenkt, aan te nemen. Jeremia zelf moge zeggen: „Ach, Heere Heere ik kan niet spreken, want ik ben jong“ (vs. 6), maar God voorkomt hem door hem te zeggen, dat Hij, die hem uitverkoren had tot dit ambt reeds vóór de geboorte, hem ook toegerust heeft bij die gehoorde met de gaven en krachten voor dit ambt noodig. Zoo krijgt dit: „eer ik u uit de baarmoeder voortkwaam, heb ik u geheiligd“, eerst zijn vollen en diepen zin.

Bestond nu die voorbereiding voor het ambt alleen daarin, gelijk de oude Rabbinen beweerden, dat God zulk een kindeke bijzonder ontwikkelde hersenen schonk om een dieper inzicht in de waarheid te krijgen, dan zou daaruit niet besloten mogen worden, dat Jeremia ook door geestelijke genade Gods reeds van moeders lijf af voorbereid was voor zijn taak. Maar al toonen ons de voorbeelden van een Bilam, een Saul, een Cajaphas, dat niet allen die „geprofeet“ hebben, daarom kinderen Gods geweest zijn, toch is dit een uitzondering en althans bij de echte profeten van Israël, vooral bij een Jesaja en een Jeremia, gaat hun profetische roeping en werkzaamheid nooit buiten hun eigen geestelijk leven om. Een klinkend metaal en een luidende schel, gelijk Paulus dezulken noemt die wel de gave der profetie hadden, maar de liefde niet, waren zij zeker niet. Van hen gold veeleer: „Ik geloof, daarom spreek ik“. Om een goed instrument in de handen des Heeren te zijn, moest een Jeremia dus meer ontvangen dan een scherp verstand en een zekere gave van weisprenkendheid; hij moest God kennen voor zijn eigen hart, in Zijn gemeenschap leven, Zijn kind zijn. En wanneer God de Heere nu verklaart komt, dat Hij Jeremia reeds vóór zijne geboorte tot dit ambt voorbereid had, dan ligt daarin ongetwijfeld een vingervijzing, dat God niet alleen ambtelijke gaven hem had geschonken, maar ook zijn hart had bereid om Hem van kindsbeen te dienen en te vrezen.

Jeremia was nog een jongeling, toen hij geroepen werd tot profet, en al wat we van hem lezen maakt den indruk, dat hij toen reeds een kind des Heeren was. Zijn roeping tot profet was niet het oogenblik van zijn bekeering, zooals dat bij Paulus het geval was, maar Jeremia heeft van kindsbeen af den Heere gevreesd.

Al beteekent het woord „heiligen“ hier dus niet de wedergeboorte, maar de afzondering en voorbereiding voor het ambt als profet, die voorbereiding is bij een profet als Jeremia toch moeilijk denkbaar, wanneer we niet aannemen, dat daarbij ook persoonlijke genade aan hem bewezen is. En in zoverre heeft Ursinus dus geen ongelijk, wanneer hij, op grond van dit woord Gods, ook op Jeremia wijst als voorbeeld, hoe Gods genadewerk reeds vóór de geboorte in een kindeken kan aanvangen.

Maar ook afgezien daarvan ligt in dit woord Gods een rijke gedachte, die niet alleen voor Jeremia, maar evenzeer voor ons geldt. Want al is er van een roeping tot het ambt en een bijzondere voorbereiding daartoe natuurlijk niet bij al Gods kinderen sprake, toch geldt ook hier, dat hetgeen ons in de Schrift geopenbaard wordt, altoos tot onze leerling en vertroosting is geschied. Zoo wil God de Heere door dit voorbeeld van Jeremia ons leeren, dat, al roept Hij ons eerst op lateren leeftijd, Hij van eeuwigheid ons gekend heeft en verordeneerd den beelde Zijns Zoons gelijkvormig te worden. Daarom heeft God reeds van onze geboorte af ons geheiligd, d.w.z. afgezonderd van de wereld om Zijn eigen doot te zijn, gelijk onze Belijdenis zegt, en ontvangen we daarvan in den doop het zegel. En waar we geroepen worden om zijn priesters te zijn, die Hem zullen dienen, daar geldt evenzeer van ons, dat Hij, die ons formeerd in moeders schoot, reeds toen voor dien heiligen dienst ons voorbereiden kon door Zijne genade, gelijk Hij dit bij Jeremia heeft gedaan.

Dr. H. H. K.

Leerstafel.

Dr. V. HEPP. HET IS DE LAATSTE OOR. Intreepredikatie gehouden op Zondag 8 Oktober 1916 te WATERGRAAFSMEER, Amsterdam, H. A. van Bottenburg.

Dr. V. HEPP, geboren 17 December 1879, studeerde aan onze VRIJE UNIVERSITEIT, waar hij ook, na in 1904 predikant in ANTWERPEN te zijn geworden, in 1914 promoveerde op een dissertatie over: HET TESTAMENTICUM SPIRITUS SANCTI. Den 12en Juli van datzelfde jaar werd hij predikant te KLUNDEBT en thans is hij predikant te WATERGRAAFSMEER.

Zijn daar op 8 Oktober j.l. gehouden preek is er een welke, even als die in den bundel van Dr. DE MOOR, waarover ik het verleden week heb gehad, een uitzondering maakt op het „een preek die overal goed is deugd nergens“.

Het is daarom dan ook, dat ik er hier de aandacht op vestig. „Het is de laatste ure“, moge voor een intreepreek wat bevreemdend zijn, dit zal reeds minderen wanneer men bedenkt, dat de tekst ontomien is aan de met: „Kinderken! het is de laatste ure“, aanvangende Schriftuurplaats I Joh. 2: 18-21. En de bevreemdiging zal geheel verdwijnen wanneer men merkt, dat de predikant met deze eschatologische gedachte, met deze gedachte aan de Voleniging, welke in dat: „Het is de laatste ure“ zit, wil karakteriseeren zijn bediening des Woords.

In het eerste van de drie deelen stelt hij zijn gehoor een drietal vragen waarop hij blijkbaar niet anders dan een bevestigend antwoord verwacht.

Na toch in enkele trekken te hebben aangegeven wat hij het „profetisch zelfbewustzijn“ van ISRAËL profeten en Jezus' apostelen noemt, vraagt hij:

„Zijt gij met mij dan niet van oordeel, dat er nog te weinig apostolisch wordt gezegd?“

„Dat de wederkomst van Christus ook in de Woordbediening te zeer wordt geschoven naar de wijde verre?“

„Dat het profetisch zelfbewustzijn doorgaans den predikant niet genoeg bezielt?“

De laatste vraag is met dat „doorgaans“ en „niet genoeg“ voorzichtig gesteld.

Over het „genoeg“ kan men, bij gebrek aan een algemeen geldige norm, verschillen, maar met het „doorgaans“ staat men kortweg voor een niet te ontkennen feit.

Zeker, wat Hepp noemt het „profetisch zelfbewustzijn“, iets wat ik liever zou noemen het „profetisch bewustzijn“, het „weet-hebben der profeten van het voor Gods volk blijvendig wereldverloop met wat daar aan voorafgaat en op volgt, deze reest der profetie bezielt wel zoo nu en dan den predikant, men denke slechts aan de prediking in de eerste weken na het uitbreken van den tegenwoordigen wereldoorlog, maar predikera en hoorders zullen wel niet bevreunden, dat deze bezieling een doorgaans, een continueele of aanhoudende is.

„U Zielkundige verklaring van dit feit ligt voor de hand, maar verklaren is iets anders dan waardeeren of beoordeelen. Wie, als Dr. HEPP, van oordeel is, dat de prediking een bepaald eschatologisch karakter behoort te vertoonen, die zal niet dat nu en dan geen vrede hebben, en, gedachtig aan het „een zwaluw maakt nog geen lente“, zal hij dat „niet-doorgaans“ als minderwaardig beoordeelen.

Nu zou eenzijdigheid ook bij eschatologische prediking, en ik denk hier aan s'het haastelijk bewegen worden van het nog jonge Christendom te THESSALONICA, zeker min gewenschte gevolgen kunnen hebben. Maar, ik heb het nog nalangs uit zijn eigen mond gehoord, en ik wil het ook wel, Dr. HEPP moet niet hebben van eenzijdigheid. Voor het dwepen, waarin de eenzijdigheid haar hoogtijd viert, met wien of wat ook, is z'n mentaliteit te bezonnen, zijn kijk op het leven te frisch.

Wanneer hij dan ook meent, dat de prediking een eschatologisch karakter moet dragen, ben ik bij hem voor het preeken naar deze maxime allerminst beducht. En mijn gerustheid op dit stuk zou, ware dit nog noodig, bovendien versterkt worden doordat hij, in het eerste deel zijner preek, van het „profetische zelfbewustzijn“ spreekt als van het „profetische element“.

En ongetwijfeld is het eschatologische element, een bestanddeel, dat, naast andere, in de prediking niet mag uitbreken; dat als het er in uitbreekt, naar beroep van wat zij niet missen kan en welke privaat dan ook, indien zij niet wordt gestuit, kortweg verderfelijk doorwerkt.

Het is een element met minder consti-

tuerend dan het „momento vivere et en temento mori“.

De betekenis van deze intreepreek, dat wat haar niet alleen voor tijd en plaats, maar voor alle tijden en alle plaatsen degen doet, is dan ook dat van uit de wijde verre weer zeer nabij schrijven van de wederkomst van Christus in de Woordbediening.

En daartoe moge deze prediker al bewegen zijn door de met smart verbonden gewaarwording van den volkerenrij in dezen „veelbewogen tijd“, door de lezing en overdenking van Dr. KUYPER's artikelen over de VOLLENING; maar het diepste motief zal daarbij wel zijn geweest z'n christelijke broederliefde, die hem bij het zoektocht werpen op het leven van eigen „tijd“, den blik scherpte om voor zijn broeders het gevaar te zien dat hen bedreigde van de anti-christelijke machten. Machten, die HEE ook in de hedendaagse geestelijke stroomingen onderkent.

En dit zeker terecht.

Wanneer hij, na het „zoo zijn ook nu vele antichristen geworden“ van zijn tekst te hebben belicht, er op wijst, dat s'het getal der antichristen in onze dagen onrustbarend is geklommen, acht ik allerminst het: „Zij hissen wetenschap en kunst, politiek en sociale actie tegen Christus op“, n meer zeggen dan hij verantwoord kan.

Dan niet alleen, dat het scherp-zien der liefde hem dat gevaar doet zien, de liefde zelf dringt hem ook er zijn broeders tegen te waarschuwen. In deze zijn intreepreek, zijn program van actie, staat: „voor hedendaagse geestelijke stroomingen belangstelling vragen“ en „afschrijven van er verderfelijke, ja anti-christelijke in is“. Volkomen doordrongen verklaart hij zich van het besef: „De prediking der laatste ure vergeet echter om het toekomstige het tegenwoordige niet“.

En dat is deze prediker toevertrouwd.

Want het moge, zooals hij zegt, „niet zijn bedoeling zijn, om door de bediening des Woords op de hoogte te stellen van het cultuurleven, van onzen tijd, maar wel om tegen verleiding te maanen en te wapenen“, maar omdat het cultuurleven ook van onzen tijd met wat er van menscheijk-zondig, doch ook van goddelijke Gratie in is, van zulk een gemengd gehalte is, dient wij tegen de verleiding, welke er op zijn mede-christen van uitgaat, wil maanen en wapenen, zelf dat cultuurleven te kennen.

Ook hier toch geldt het Godswoord: „Zoo gij het kostelijke van het snooide uittrekt, zult gij als mijn mond zijn“ (Jeremia 15: 19).

En Dr. HEPP is een prediker, die het cultuurleven van onzen tijd kent. Indien ik dit niet reeds van elders wist, zou ik het ook aan de weet zijn gekomen uit die vele trekjes in z'n preek, die er mij bewijzende tekenen van zijn. Zoo, om slechts iets te noemen, in het slotwoord die blijkbare reminiscens aan het vers van BRONSON waaraan ook Dr. W. LEENDERTZ in zijn mooie boekje over LEVEN-SPANNING herinnert.

Noch eine kleine Zeit,
So hab' ich gewonnen,
So ist der ganze Streit
Mit Eins gewonnen.

Het is in meer dan in een opzicht goed, dat deze preek, doordat zij gedrukt is, groter kring kan bereiken dan dien voor welken zij is uitgesproken. G.

Officiële Berichten.

L. S.

Namens den Kerkeraad der Gereformeerde Kerk alhier, verzoekt ondergeteekende vriendelijke, maar toch met eenigen aandrang aan de ouders, voor hunne kinderen, die naar elders gaan, doopattesten aan te vragen. Belijvende leden behoeven dit zelf te doen.

Telkens merken we, dat dit niet geschiedt. Vooral heeft dit verzuim plaats bij doopleden, die als militair worden opgeroepen.

Wij hopen, dat aan dit verzoek voor de goede orde en vooral in het belang der kinderen zal worden voldaan.

J. A. G. DE WAAL,
Secretar v.d. Rys. Kerkeraad.
Kampen, Nov. 1916.

Kort Verlag der Classis Vergadering „Klundert“ op 8 Nov. 1916.

Na psalmzing en lezing van Filip. 2: 1-11 gaat Dr. Basoski als praeses voor in gebed en opeent de vergadering.

Alle Kerken hebben wettig afgevaardigd en zijn door de priim of secundii vertegenwoordigd. Twee Kerken komen wegens reisgelegenheid wat later.

De vergadering keurt goed, dat de scriba en assessor der vorige vergadering heden nogmaals fungeren. Dr. Nomes neemt dus 't scribaat weder waar.

De assessor verliet aan Dr. Basoski de blijdschap der Cl. over Z.E.W.'s besluit om te Moerdijk en in Ols midden te blijven.

Dr. Nomes leest de Notulen der vorige vergadering die na goedkeuring zijn getekend.

Ingekomen is weder een verzoek der Classis 's Bosch om vacatuurschulp. Daar op verzoek der K.K. Klundert en Drimmelen haar respectievelijk 2 en 3 verzuim Zondagen worden gegeven, zullen 2 Zondagen aan de vragende Classis worden toegestaan.

Voorts wordt van de mededeeling der Cl. Winschoten, een losmaking van een Dr. D. W. hettrefende, kennis genomen.

Van de behandelde rapporten komt later in bespreking de Kas van Hulpebehoevende K.K. die op 't oogenblik, geholpen door den Cl. onslag p 32.47 in kas heeft, volgens rapport van Dr. L. Punt.

Aangaande den Evang.-arbeid worden enkele mededeelingen gedaan daar in 't pas verstreken jaarverslag een overzicht over geheel 't jaar is gegeven. De vraag: „Of alle Kerken door Cl. de extra collectie voor het kerk hielden“, kon bevestigend worden beantwoord.

Gunstig en verblijvend luidt het rapport over den Evang.- en Zondagsdag in Sept. te Moerdijk gehouden. Aan de commissie van voorbereiding, aan de broeders en zusters te Moerdijk en den sprekers wordt hartelijken dank gebracht. Uit de thans gegeven mededeeling uit alle K.K. blijkt, dat het resultaat is: Een aangename indruk werd meegebragt: de zaak van Evangelisatie en Zending is verlevendigd; voor een volgende samenkomst zijn goede verwachtingen te constateeren. Met 't oog op dit laatste wordt de commissie voor voorbereiding besteld.

Rapport van de Kerkconventie stemt over 't algemeen tot ootmoedigen dank aan den Heere en toont voortgaande reformatie noodig.

In betrekking tot de vraag over optreden van oefenars, waarbij de bedoeling der Gen. Syn. 1914 is toegelicht, oordeelt de Classis, dat zulk een broeder door een Classis geëxamineerd, van een andere Classis, waarin hij wensch op

te treden, de noodige toestemming moet vragen en ontvangen.

Uit wat de visitatores rapporteerden bleek tevens, dat de steun voor Hulpebehoevende K.K. reeds grooter omvang heeft, dan de collecten voor dit doel thans geven. Waar de behoefte aanmerkelijk grooter wordt, besluit de Classis:

„a. aan de kerken van haar ressort vóór elke Class. vergadering mededeeling te doen van het bedrag, dat deze naar percentage hebben op te brengen voor de kas voor Hulpebe. K.K., als zij in dezen haar plicht willen doen;

„b. aan elke Kerk over te laten, op welke wijze zij dit bedrag wil bijeenbrengen, in het vertrouwen dat zij, zoo uit de collecten niet dit bedrag wordt verkregen, het ontbrekende uit hare kas zal aanvullen.“ Eindelijk wordt nog gevraagd de visitatie voor Aug. te houden.

Benoemd worden vervolgens opnieuw of bij wijziging, tot: Class. correspondent, L. G. Goris, sec. Dr. W. T. v. Dam. K.K. voor tusschen-tijdseke appolatie en losmaking tot de e.v. vergadering: Bijnaart en Moerdijk. Dep. voor Kerkconventie: D.D. J. J. Koopmans en W. T. v. Dam, sec. H. Hummelen en P. Nomes. Ad. Examina: Dr. v. Dam, Hummelen en Nomes. Voor Hulpebe. K.K.: Dr. Koopmans en de oud. L. Punt en J. Kortweg Maria. Voor vacatuurdiensten: Dr. H. N. Basoski, sec. A. L. Ruijs. Voor de Zending met Zeeland: Dr. W. T. v. Dam, sec. L. G. Goris. Questors: Dr. W. T. v. Dam, sec. oud. J. Kortweg Maria, Class. corresp. voor Rijnpruissien: Dr. A. L. Ruijs.

Des Questors boeken zijn door de kerk van Bijnaart nagzien en voor accoord geteekend. Aan deze kerk wordt opnieuw dit werk opgedragen.

Bij de rondvraag volgens art. 41 K.O. wordt hulp en advies aan enkele Kerken gegeven.

Wegens het late uur wordt punt 14 van het agendum aangehouden.

Voor een nieuw verslag wordt aan Dr. Koopmans en oud. W. J. Zijlmans opgedragen, op de ek. vergadering een advies en ontwerp voor te leggen. Wij door uitblijven der correspondentie geen naarsavergadering van de Zendingdep. is gehouden, kan geen rapport worden uitgebracht.

De e.k. vergadering, samen te roepen door de kerk van Drimmelen, zal D.V. op nader te bepalen Donderdag in Februari om 11 uur te Klundert worden gehouden.

Toepassing van art. 43 is niet noodig. De korte mededeelingen voor het persverslag worden door den assessor gelezen.

Nadat in dankgebed de assessor is voorgegaan, sluit de Praeses de vergadering.

Namens de Classis,
L. G. Goris, h. t. assessor.

Buitenland.

N.-Amerika. Billy Sunday gadege-
slagen. (Slot).

Wij hoorden behalve de twee bovengenoemde moraliteitspreken tegen de ronden van onzen tijd een derde, die dan meer Evangelie-verkondiging zou zijn. Het was de bij de lezers van Sunday's preken welbekende preek over Dr. Jekyll en Mr. Hyde. Stevenson's boek, waarin deze twee personen voorkomen als de twee namen waaronder een en dezelfde persoon een goed en een slecht leven leidde, achtte de Evangelist de meest dramatische commentaar op Paulus' woord van Rom. 7 en 8. Zijn tekst was Paulus' klacht: „Ik ellendig mensch, wie zal mij verlossen uit het lichaam dezes doods?“

Zonder berwaar werd deze klacht van den wedergeborenen Paulus, in wie een nieuwe en een oude mensch door de wedergeboorte gewerkt was, op alle menschen toegepast. Elk mensch heeft iets goeds en iets kwaads, iets hemelsch en iets duivels, een lam en een wolf in zich. Het komt er nu maar op aan, dat men de oude huid, het kwaad aflegt en het goede voet geeft. Over het al of niet doen hiervan besluit de mensch zelf, dat is up to him. Indien hij het kwade voet geeft, gaat hij naar de hel, indien hij het goede laat doorwerken, dan naar den hemel. Hij, Sunday zelf, heeft toen hij bekeerd werd, die oude huid afgetrokken en gezegd: ik ben er klaar mee — hij raadt nu ieder aan dat ook te doen. En te kunnen dat doen als ze maar willen.

Neen, Bill, deze preek was niet up to God's league standard.

Daar was geen Evangelie in, daar was geen Christus in, daar was geen roepen tot boete en herouw in, daar was geen schuldgevoel over de zonde in. Het was van begin tot einde Arminianisme, het was Humanisme. Het was heiden-dom, Budhisme of wat ge het noemen wilt.

En wel was daar een beter besef in hem dat s'heien hem te „doen gevoelen, dat hij niet op het rechte spoor was en eens deed uitroepen: „Als gij niet in erfzonde geloofd, dan zijt ge een moraal idiot, een aar. enz. Maar de heere preek moest geen anderen indruk maken, dan indien iemand er nog in geloofde, om hem dit geloof te ontnemen, want immers ieder mensch heeft het goede in zich en kan dat ontwikkelen en het kwade van zich doen.

En als hij naar den context verwees en begreep dat hij vast liep, daar Paulus in het volgende vers niet zichzelf voor zijn verlossing dankt, zooals naar de strekking van de preek de mensch zou moeten doen, en in Rom. 8 een heel ander fundament voor zijn verlossing legt dan zijn eigen wil — dan sprong Sunday er met een lichten sprong over heen, zeggende: „Ja, maar Paulus hield Jezus ook vast.“

Met kracht roept hij den mensch duidelijk te maken, dat de verantwoordelijkheid op hem rust en dat hij zich daarvan niet kan en niet mag afmaken. — en daarin waren we met je, Bill. Maar indien iemand denkt dat hij er is met een rit is up to yous en een s'he will is supreme en s'hat your own will is the thing to determine whether God or Satan will be victorious with us“ en indien hij de andere zijde der waarheid vermoordert en God in den hemel tot een ijdel toeschouwer maakt, alsof wij het ten slotte waren die de lijn trokken — dan zeg ik, Bill, dat zoo een is een moraal imbeciel, een idiot, een aar en een monkey. Als er geen andere beslissende factor was dan die van uw wil, Bill, dan waart gij er niet gekomen en kwam er niet één.

Voor de bekeerlingen die door zulk een preek als deze gewonnen worden daar geef ik, Bill, geen s'heer whoops on this side, etc.“ voor. En God ook niet. Want zijn woord veroordeelt ze. De heele zaak is dat de man het wel meent, maar gelijk hij zoovele Amerikaanse predikers o zulk een gebrekkige kennis der waarheid hebben. De dingen liggen zoo onhelder en dooreen gemengd voor hen. En als ze dan hier of daar een stuk oprapen — want Billy's preken zijn lang niet alle van hem zelve of geheel van hemzelven — dan weten zij niet te onderscheiden en zal men zuiver Unitarische kerk voor Evangelieprediking anvegen. Bill, neem dit nu

eens van mij, uw welwillende Criticus, die een paar dagen dicht bij u zat; luister eens: Uw stem geeft het op. Bedri haar niet verder. Neem een paar jaar rust, ga naar Princeton, N. J., en laat u den weg daar onderscheidenlijker uitleggen.

O, dat er iemand ware die hem dit eens ernstig zeide. Gij editor van The Banner, gij reporters van Press en News of andere Engelseke bladen, neem deze boodschap over en breng haar door uw bladen tot hem. Een persoonlijk brief zal, vrees ik de „censor“ ophouden. En daarom, Bill, neem mijn welbedachten raad langs dezen weg aan.

Blijf Billy Sunday — zoo heeft God u gemaakt — maar leer wat af en leer wat aan. Reide is noodig, Bill!“

— Dr. Hesper contra Dr. Hulst.

Bekend is het, dat velen berwaar hebben tegen het formulier voor den H. Doop in de Geref. kerken; vooral het dankgebed bevat uitdrukkingen die weerspraak verwekken. In de Geref. Amerikaanse bladen is hierover een discussie ontstaan, waarin zich ook de nester van de predikanten der Chr. Geref. kerk, L. J. Hulst, gemengd heeft. Hierover wordt het noodige in de H. Hope, orgaan van de Geref. kerk, gezegd door den predikant J. H. Hesper. Deze toont aan dat Dr. Hulst in De Wachter een Kennis-trantschen grond voor den kinderdoop voorstaat. Van het Dankgebed sprekend, zegt Dr. Hulst, dat gedankt wordt voor de „genade aan de gemeente en de kinderen geschonken“. Maar die genade is niet anders dan een belofte zonder werkelijke inhoud. De Doop is een „verbondshandeling“ en s'he belofte der een „partij“ (God) kan nooit doorgaan, zonder toestemming der andere partij“. Zoo laat Dr. Hulst zich hooren, daardoor uitsprekende, dat eerst wanneer de mensch zijne toestemming tot de verbondsbetrekking geeft en geloof, er genade is, het hart zal komen. Dr. Hesper toont dan in De Hope aan, dat dit gevoelen strijdt met de Gereformeerde leer omtrent het Sacrament, als zijnde tot sterking van het aanwaag geloof. s'he beschouwing die stelt, dat God onze kinderen tot zijne erfgenamen aanneemt al, ons in het bloed Zijns Zoons wasschen zal, strijdt met den aard van het Sacrament. Het dankgebed drukt duidelijk uit, dat die weldaden geschied zijn, en dit moeten wij alzoo stellen, totdat het tegendeel duidelijk blijkt. Voorts klaagt Dr. Hesper er over, dat Dr. Hulst zijn voorstelling niet zuiver wederlegt, door te beweren dat hij zou leeren, dat de wedergeboorte in het bezit van iederen gedoopte is.

Ten slotte betoogt Dr. Hesper, dat de Arminian altijd nadruk legt op de menscheijke handeling. Ingeijks spreekt ook Dr. Hulst van wat God doen zal, indien de mensch eerst... enz. De echte Calvinist legt den nadruk op de uitverkiesing en de daartuit vloeiende wedergeboorte. Een werk Gods is er geschied, en de Calvinist aanvaardt dat en zet het regel er op naer een regel dien God heeft aangewezd. De Methodist wil eerst zelf doen en zien. Geen wonder dan ook dat in Amerikaanse Kerken van allerlei naam geen ernst meer gemaakt wordt met den kinderdoop, want hoogstens is het maar een maatregel van iets, dat God later bij het gelooven van den doopeling doen moet. Men zou consequent zijn wanneer de kinderdoop prijsgegeven werd, en de doop eerst werd bediend wanneer iemand tot jaren van onderscheid gekomen is.

Wij verblijden er ons in, dat dit stuk in De Hope gedrukt werd, ook omdat Dr. Hesper verzekert, dat hij broeders in de heilige bediening van niet geringe bekwaamheid kent, die aan zijne zijde staan. Ook de overleden hoogleraar Dr. Steffens was het gevoelen van Dr. Hesper toegedaan. Winne het in de kringen van de Gereformeerden en van de Chr. Geref. Kerk veld.

Gemengd Nieuws.

Hebden van Fliedner's woonhuis te Madrid. De bekende predikant Georg Fliedner te Madrid zag zich deze dagen geuoodaard tot herbuw van het bouwvallig geworden woonhuis een hypotheek van 150,000 peseta's op te nemen. De Pro estantsche Spanjaarden konden deze som niet bijeenbrengen en de vrienden in Duitsland waren van oordeel, dat de herbouw tot betere tijden moest uitgesteld worden. Maar reeds in 1914 slootte een muur van het huis, dat in 1870 door de hulp van de Geref. Adolf vereeniging gesticht werd, in. Men kon dus niet wachten totdat het huis de verpleegde kinderen, onder zijn pinhoopen begraaft. Tegenover deze hypotheek staat, dat voor 75,000 mark aan de Deutsche oorloglenening werd deelgenomen. Men behoeft dus niet te vragen, of de predikant Fliedner zijn Deutsche afkomst verloorcht.

De Palestina. De oogst is in Palestina dit jaar over het algemeen goed geweest. Er viel op den rechten tijd regen. Verleden jaar is het land geteisterd geweest door een sprinkhanenplag, doch de meeste boomen die kaal gegeten waren, liepen dit jaar weder uit. In de waterarme bergstreken is tot den traagsten regenijde overvloed van drinkwater voortvloeend. In het Jordaandal begon de korenoogst reeds in April, op de bergen in Mei. Daardoor kreeg de landbouwbevolking verlichting van druk. Zij was voor eigen gebruik veen van gerst voorzien. Het koren moest echter in de eerste plaats dienen voor het leger, dat in groote kampen tot op de Egyptische grenzen vergaderd is.

Daaron zijn de hoopgevoerde prijzen van dit graan maar weinig omlaag gegaan, zodat de nood nog altijd groot is. Van buiten kan niets ingevoerd worden, daar de gebede kust door Fransche en Engelseke kruisers geblokkeerd is, om het land uit te hongeren.

De sprinkhanen hebben zich ook dit jaar in Februari en Maart vertoond. Grote vrees maakt zich van de geheele bevolking meester. Maar God was het land genadig en nam de plag door een eenvoudijg middel weg. Een krachtige Oost-wind, verhoit zich en jagde het gehele leger sprinkhanen in de Middellandsche Zee naar de Engelseke en Fransche kruisers, waar het onkwam.

WINCHELL.

Voor Kinderen.

VERLOREN DOCH NIET VOOR ALTIJD.
VIII.

THUIS EN UIT.

De tranen kwamen moeder in de oogen toen zij gelezen had wat Wulffert schreef. Waar zou zij zooveel geld als vereischt werd van dan halen? 't Was om wanhopig te worden. Ik kan u niet meer helpen, schreef zij terug. De eenige weg die overblijft is alles aan vader te zeggen. Die moet raad schaffen.

Hoe weinig had Wulffert er ook toe gevoeld, er schoot niet anders over dan moeders raad te volgen, te meer wijl vader hem geschreven had thins te komen en zijn kamer op te rugen. In een korten brief bichte hij aan vader hoe de zaken stonden en welk een som hij noodig had. Voor enig antwoord kwam het kort bevel: dadelijk terug te keeren. Hoe de ontvangst was